

Marzena Kmetko, Emilia Kuligowska

Miejskie Przedszkole nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze

Wprowadzanie dzieci do odbioru kultury

Children's enculturation

Wstęp

Przedszkole jest miejscem ważnym dla każdego dziecka spędzającego w nim czas. Przedszkolak identyfikuje się z nim, jest jemu bliskie, ponieważ w nim przebywa przez większość dnia. Pobyt ten stwarza szerokie możliwości do oddziaływania świata sztuki muzyki, sztuk wizualnych. Nauczyciel przybliżający dziecku otaczający je świat, rozbudza ciekawość, inspiruje do zadawania pytań i szukania na nie odpowiedzi¹. Na tym etapie warto wykorzystać naturalną chęć poznawania najbliższego otoczenia i budować obraz świata kształtujący się w wyobraźni dziecka na fundamencie tego, co dla niego ważne, czym jest otaczane w przedszkolu. Każda sytuacja może być edukacyjna i staje się nią, kiedy przy dziecku znajdzie się osoba (rodzic, nauczyciel), która ją odpowiednio wykorzysta w sposób intuicyjny lub podparty warsztatem pedagogicznym. Zgodnie z teorią strefy najbliższego rozwoju Lwa S. Wygotskiego, dziecko powinno być podmiotem podejmowanych działań. Wskazuje on na rolę osoby posiadającej większą wiedzę i umiejętności, która, wchodząc

¹ E. Kuligowska, *Zdolności muzyczne dzieci badania pilotażowe* [w:] *Edukacja artystyczna nowe wyzwania*, red. L. Kataryńczuk-Mania, Zielona Góra - Skarbona 2016, s. 66-67.

w interakcję z dzieckiem, umożliwia mu podejmowanie działań oraz realizację zadań, których samodzielne wykonanie jest niemożliwe². Z podmiotowego podejścia do dziecka, z imperatywu dyrektora i nauczycieli Miejskiego Przedszkola nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze, wynikają działania, które były realizowane w latach 2015-2017. Zostały one ujęte w koncepcji pracy przedszkola³ przez dyrektora, Marzenę Kmetko, wynikają z artystycznych tradycji placówki oraz usytuowania jej w willowej, zabytkowej dzielnicy miasta. Myślą przewodnią są słowa autorki koncepcji: *Moje przedszkole daje mi radość zabawy, jest źródłem artystycznego wyrażania samego siebie; Moje przedszkole-przedszkolem twórczej zabawy, dziecko zaś małym artystą w zaczarowanym świecie kolorów, dźwięków i słów...*⁴.

Koncepcja pracy przedszkola stanowi rozwinięcie podstawy programowej, w której cel wychowania estetycznego, dla dzieci w wieku przedszkolnym, został określony następująco: wprowadzanie w świat wartości i rozwijanie umiejętności wypowiedzania się poprzez muzykę, taniec, śpiew, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne⁵. Wprowadzając dziecko

w aktywne uczestnictwo artystyczne, rozbudzamy w nim twórczą postawę wobec siebie i innych. Uczymy pokonywania trudności w sferze psychiczno-fizyczno-duchowej⁶.

Opisane w dalszej części działania, zostały zaprojektowane i zawarte w planie rozwoju zawodowego dla nauczyciela kontraktowego

² J. Skibińska, *Myśl Lwa S. Wygotskiego we współczesnej edukacji małego dziecka* [w:] *Edukacja jutra. Od Tradycji do nowoczesności. Aksjologia w edukacji jutra*, red. K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz, Sosnowiec 2014, s. 309.

³ Koncepcję pracy przedszkola projektuje kandydat na dyrektora placówki i przedstawia ją podczas konkursu.

⁴ M. Kmetko, *Koncepcja Pracy Miejskiego Przedszkola nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze 20132018*, dokument wewnętrzny.

⁵ Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r.

⁶ L. Kataryńczuk-Mania, *Wstęp* [w:] *Metody i formy terapii sztuką*, red. L. Kataryńczuk-Mania, Zielona Góra 2005, s. 5.

starającego o stopień nauczyciela mianowanego przez mgr Emilię Kuligowską w taki sposób, żeby stwarzać przedszkolakom możliwość jak najczęstszego obcowania ze sztuką, rozszerzać ich zainteresowania, stymulować do przełamywania ograniczeń poznawczych przez zabawę i pozytywne doświadczenia.

Działania zrealizowane w Miejskim Przedszkolu nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze w latach 2015-2017

Miejskie Przedszkole nr 3 w Zielonej Górze rozpoczęło swoją działalność 1 września 1955 roku. Jego siedziba mieści się w ponemieckiej willi. Placówka dysponuje placem zabaw. W 1968 roku, na zaproszenie ówczesnej dyrektorki Ireny Jagas, do przedszkola przyjechali Czesław Janczarski - pisarz, poeta, autor historii o Misiu Uszatku - oraz Zbigniew Rychlicki rysownik, twórca wizerunku misia. Celem wizyty było nadanie imienia przedszkolu. Uroczystość, mimo długich przygotowań, się nie odbyła. Ostatecznie nadanie imienia nastąpiło w 2009 roku, z inicjatywy dyrektora Marzeny Kmetko. Od tego czasu jego patronem jest Miś Uszatek. W przedszkolu obecnie znajdują się cztery oddziały. Rada pedagogiczna składa się z dziewięciu nauczycielek oraz pedagoga-logopedy. Od dwudziestu lat przedszkole prowadzi udokumentowaną współpracę z zaprzyjaźnionymi placówkami z Niemiec. W minionym dziesięcioleciu udało się zrealizować 20 projektów unijnych, dzięki czemu znacząco ożywiła się współpraca oraz integracja z zachodnimi sąsiadami, a placówka została doposażona w pomoce dydaktyczne.

W latach 2015-2017, w myśl koncepcji pracy przedszkola oraz rozwoju zawodowego nauczyciela starającego się o kolejny stopień awansu zawodowego⁷, między innymi, zostały zaplanowane i zrealizowane zadania, których nadrzędnym celem było wprowadzenie dzieci do odbioru kultury.

⁷ Szczegóły dotyczące awansu zawodowego nauczyciela zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 kwietnia 2017 roku.

Zrealizowano różnego rodzaju projekty, podczas których dzieci miały możliwość bycia twórcą i odbiorcą różnorodnych wytworów kultury.

Opracowano i przeprowadzono następujące działania:

- Program autorski: *W stronę Jazzu* 2015/2016 rok;
- Innowacje pedagogiczne: *Mały detektyw architektury* 2015/2016 rok; *Hej, w dzień narodzenia!* 2016/2017 rok;
- Projekt muzyczny: *Ferie z Babcią Klawiaturą* 2015/2016 rok

Każde z wymienionych działań (innowacje⁸, program autorski⁹), przed realizacją, zostało przedstawione radzie pedagogicznej przedszkola. Ponadto innowacje otrzymały aprobatę Lubuskiego Kuratora Oświaty i zostały wpisane na listę innowacji realizowanych w województwie lubuskim.

W stronę jazzu program autorski został opracowany dla dzieci z grupy najstarszej. Realizowany był od października 2015 roku do czerwca 2016 roku. Zajęcia odbywały się systematycznie, a przyświecały im następujące cele:

- zapewnianie dziecku możliwości częstych kontaktów z muzyką,
- nabywanie umiejętności słuchania i rozumienia muzyki,
- rozwijanie wrażliwości na muzykę oraz rozbudzanie zainteresowań muzycznych,
- zapewnianie różnorodności form obcowania z muzyką sprzyjających odczuwaniu radości i satysfakcji z podjętych działań i osiągniętych sukcesów,
- rozwijanie zasobu słownictwa o pojęcia typowe dla muzyki,

⁸ Przepisy dotyczące wprowadzania innowacji pedagogicznych zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz.U. z 2002 nr 56 poz. 506).

⁹ Przepisy dotyczące wprowadzania programów autorskich zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. z 2009 r. nr 89, poz. 730), & 1 i 4.

- pomiar zdolności muzycznych dzieci przy pomocy wystandaryzowanego narzędzia *Średnia miara słuchu muzycznego Gordona*¹⁰. Program był realizowany w następujących formach:
- Poranki muzyczne - aktywne słuchanie muzyki z wykorzystaniem rekwizytów: chust, szarf, obręczy, instrumentów perkusyjnych; tańca, śpiewu, improwizacji.
Przykład: Improwizacja ruchowa z wykorzystaniem chust do utworu: *Hallelujah* Leonarda Cohena.
- Siesta muzyczna - odpoczynek przy różnych gatunkach muzycznych: soul, jazz, r&b, hip-hop, muzyka klasyczna, chorał gregoriański,
Przykład: *Piano Variation in blue* Jana A. P. Kaczmarka, wizualizacja, rozmowy na temat utworu o dynamice, melodii, instrumencie; zachęcanie do gry w powietrzu.
- Pogadanka - rozmowy na temat wysłuchanej muzyki, zachęcanie do aktywnego słuchania: zwracanie uwagi na instrumenty, głosy, rozróżnianie barwy męskiej i żeńskiej, uwrażliwianie na dynamikę, określanie tempa.
Przykład: *One sweet day* Mariah Careh Boyz II Man, rozróżnianie barw głosu żeńska, męska, śpiew solo, w zespole.
- Słuchanie muzyki wykonywanej na żywo, komentarz po koncertach odbywających się cyklicznie w przedszkolu, utrwalanie nazw instrumentów.
Przykład: cykliczne koncerty instrumentalistów Lubuskiego Biura Koncertowego.
- Przerwywniki muzyczne - przerywanie zabaw dowolnych, ośpiewanie tonacji np. dur, wprowadzanie motywów melodycznych i ich utrwalanie zgodne z sekwencyjną teorią uczenia się muzyki Edwina E. Gordona.
- Prezentacje multimedialne - wspólne oglądanie koncertów, rozmowy na temat instrumentów, artyści, przyglądanie się pracy piosenkarzy (w jaki sposób trzymają mikrofon i poruszają się na scenie).

¹⁰ Test zdolności muzycznych dla dzieci 58-letnich oraz test IMMA (Intermediate Measure of Music Audiation) autorstwa Edwina E. Gordona.

- Odrysowanki z nutką - klucz wiolinowy, nuty, akolada, pięciolinia narysowane na sztywnym papierze, dziecko odrysowuje na zasadzie kalki, przykłada cienką kartkę do sztywnej i odrysowuje symbol.
- Muzyczne szlaki - spacerzy do miejsc związanych z muzyką, cykliczne wycieczki do miejsc związanych z kulturą muzyczną: Szkoła Muzyczna, Filharmonia Zielonogórska, sklep muzyczny.
- Test zdolności muzycznych IMMA.

Efektom wdrażania programu autorskiego jest podtrzymanie współpracy z Państwową Szkołą Muzyczną, świętowanie Międzynarodowego Dnia Muzyki połączone z happeningiem, zwiększenie zainteresowania kształceniem muzycznym w różnego typu placówkach.

W ramach innowacji, w latach 2014 i 2015, w przedszkolu, przeprowadzono badania pilotażowe zdolności muzycznych dzieci 5 i 6-letnich. Szczegółowy przebieg pomiaru oraz jego wyniki zostały opisane i opublikowane w monografii pod redakcją Lidii Kataryńczuk-Mani, *Edukacja artystyczna nowe wyzwania*, Zielona Góra - Skarbona 2016 (E. Kuligowska, *Zdolności muzyczne dzieci badania pilotażowe*, s. 65-83).

Mały detektyw architektury - innowacja pedagogiczna

Innowacja *Mały detektyw architektury* powstała w celu umożliwienia dzieciom świadomego kontaktu z zabytkami oraz z wybranymi elementami architektury miasta Zielona Góra. W roku szkolnym 2015/2016 zrealizowano zaplanowane działania w formie:

- spacerów,
- prelekcji,
- warsztatów plastycznych z lokalnym artystą.

Podczas wdrażania innowacji zrealizowano następujące zadania:

- zapoznano dzieci z historią budynku naszego przedszkola;
- zwrócono uwagę na charakterystyczne elementy wystroju wewnątrz budynku (marmur, alabaster, płytki cementowe tworzące mozaikę, sztukaterię);

- rozbudzono ciekawość poprzez próby szukania ozdobnych elementów podczas spacerów po okolicy, ich omawianie z zaproszonym gościem - konserwatorem zabytków Aliną Gajec;
- wprowadzono pojęcia rozeta, sztukateria, stiuk, mur pruski, szachulec, prezbiterium, chór,....
- zapoznano z warsztatem pracy artysty malarza - spotkanie z lokalnym malarzem Stefanem Hańckowiakiem¹¹;
- stworzono możliwość uczestnictwa w plenerze artystycznym oraz wernisażu z muzyką graną na żywo przez uczennicę Państwowej Szkoły Muzycznej.

Na podstawie rozmów z dziećmi, rodzicami, nauczycielkami przedszkola oraz obserwacji, można stwierdzić, że zrealizowano następujące cele:

- rozbudzono patriotyzm lokalny;
- skierowano uwagę ku zabytkom i dziełom sztuki;
- zapewniono dzieciom lepsze szanse edukacyjne przez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności;
- wzbogacono słownik o pojęcia z zakresu architektury;
- odtworzono detale architektoniczne;
- usprawniono koordynację wzrokowo-ruchową;
- udoskonalono pracę nauczyciela w zakresie wdrażania innowacji pedagogicznej;



Mozaika w przedszkolu
(fot. E. Kuligowska)

¹¹Stefan Hańckowiak (ur. 1980), obronił dyplom na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego. Laureat III nagrody 38. Biennale Malarstwa „Bielska Jesień 2007” za obrazy „Miłość i nienawiść”, „W poszukiwaniu szczęścia” (<https://desa.pl/pl/authors/1740/stefan-hanckowiak>)

- podniesiono jakość pracy przedszkola w zakresie stosowania aktywizujących metod pracy.

Efektom wdrożenia tej innowacji jest współpraca z Biurem Wystaw Artystycznych oraz podtrzymanie współpracy z Domem Harcerza, w szczególności z Aliną Gajec - konserwatorem zabytków. Innowacja została zaprezentowana jako dobra praktyka podczas inauguracji programu *Kultura Tędy*¹² oraz na Ogólnopolskiej Konferencji Sztuka w Szkole (BWA Zielona Góra, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego), relacja ze spotkania zamieszczona została na kanale YouTube: www.youtube.com/watch?v=XNQZkpr3vsA&t=668s.

Hej, w dzień narodzenia! - innowacja pedagogiczna

Cele główne innowacji były następujące: wdrożenie do radosnego przeżywania świąt Bożego Narodzenia, rozwijanie zdolności artystycznych w zakresie umiejętności aktorskich i wokalnych, rejestracja kolęd.

Innowacja miała rozszerzający charakter podejmowanych dotychczas działań pedagogicznych w Miejskim Przedszkolu nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze i dotyczyła:

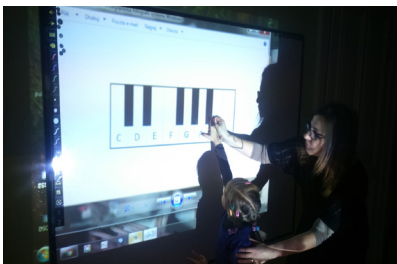
- napisania tekstu przedstawienia jasełkowego i doboru kolęd dedykowanych grupie, po analizie ich możliwości wykonawczych;
- systematycznego usprawniania aparatu mowy podczas codziennych zajęć (forma indywidualna i grupowa);
- pracy z mikrofonem i w studio nagrań;
- realizacji nagrania;
- zaprojektowania okładki płyty;
- nawiązania współpracy z lokalnym realizatorem nagrań;
- zapoznania się z warsztatem pracy realizatora dźwięku;
- stworzenia możliwości pracy z doświadczonym artystą muzykiem;
- wdrażania do występów publicznych, pokonywania indywi-

¹² Projekt *Kultura Tędy* to program wsparcia edukacji kulturowej w regionie lubuskim polegający na stworzeniu nowoczesnej przestrzeni wyznaczającej kierunki i trendy w edukacji kulturowej, której cechą nadrzędną jest procesualność (kulturatędy.pl, 2.09.2017r.)

dualnych lęków związanych np. z występami przed dużą publicznością.

Dzieci miały możliwość systematycznej pracy z dr hab. Lidią Karyńczuk-Mania, prof. UZ, która na bieżąco dokonywała ewaluacji podejmowanych działań, wspierała autorkę, tworzyła akompaniament podczas przedstawień.

Efektem wdrożenia innowacji było zaprezentowanie artystycznego projektu w różnych miejscach w Zielonej Górze: Miejska Biblioteka Publiczna, Urząd Marszałkowski, Jednostka Wojskowa w Czerwieńsku, a także transmisja występu dla misji pokojowej w Kosowie,



Gra na wirtualnej klawiaturze
(fot. E. Kuligowska)

zorganizowanie w przedszkolu studia nagrań, poznanie warsztatu pracy realizatora oraz artysty. Dla celów innowacji przygotowano autorskie aranżacje podkładów do kolęd, dostosowane do możliwości wykonawczych dzieci. Na pamiątkę każde dziecko otrzymało płytę CD z nagraniem kolędami: *Hej, w dzień narodzenia, Kaczka pstra, Lulajże Jezuniu, Anioł pasterzom mówił, Przybieżeli do Betlejem pasterze.*



Rozmowy przy instrumentcie
(fot. E. Kuligowska)

Ferie z Babcią Klawiaturą to projekt edukacyjny, który został zrealizowany w formie cyklu tygodniowych warsztatów dla dzieci z całego przedszkola, których celem było zapoznanie z klawiaturą pianina oraz nauka gry prostych melodii. Spotkania zostały oparte o wskazówki metodyczne Mirosławy Gawryłkiewicz zawarte w książce *Babcia Klawiatura*¹³.

Zajęcia odbywały się od poniedziałku do piątku w dwóch grupach wiekowych dzieci 3-4-letnie, 5-6-letnie. Propozycja M. Gawryłkiewicz została zaadoptowana do warunków przedszkolnych i pracy zbiorowej, ponadto wzbogacono ją o możliwość korzystania z klawiatury multimedialnej.

Podczas trwania projektu dzieci miały swobodny dostęp do różnego rodzaju instrumentów klawiszowych, na których mogły ćwiczyć, według własnych potrzeb, poznawane motywy. Ponadto w tle do zabaw dowolnych, wykorzystano głównie muzykę w różnej stylistyce, graną na instrumentach klawiszowych.

Efektom przeprowadzonych warsztatów było zainteresowanie dzieci i rodziców grą na pianinie, próby samodzielnej gry podczas zabaw dowolnych, częste rozmowy dzieci przy klawiaturze.

Opisane działania stanowią część przedsięwzięć realizowanych w Miejskim Przedszkolu nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze. Systematycznie wdrażane są przez nauczycieli programy autorskie (program adaptacyjny: *Lubię przedszkole*; program edukacji regionalnej: *Jestem stąd*; program profilaktyczny: *Jestem zdrowy, jestem wesóły*) i innowacje pedagogiczne o różnym charakterze (np. innowacja pedagogiczna z zakresu edukacji teatralnej). Ponadto na terenie placówki realizowane są ogólnopolskie projekty: *Optymistyczne Przedszkole*, *Radosne Przedszkole*, *Kraina Kreatywności*.

W przedszkolu zostały stworzone warunki do wszechstronnego, harmonijnego rozwoju dzieci oraz możliwość doświadczania świata również za granicą kraju.

¹³ M. Gawryłkiewicz, *Babcia Klawiatura kolorowanka z płytą CD*, Bydgoszcz 1998.

Podsumowanie

Podjęmowane działania wynikały ze specyfiki pracy placówki, z jej misji oraz wizji. Realizacja autorskich działań przyczyniła się do rozwoju kreatywności dzieci, inspiracji w pracy nauczyciela oraz umiejętności planowego, przemyślanego i zorganizowanego przebiegu pracy, współpracy z gronem pedagogicznym, środowiskiem lokalnym oraz akademickim. Ponadto wzbogaciła ofertę przedszkola. Ewaluacja, prowadzona na różnych etapach, usystematyzowała warsztat pracy nauczyciela na płaszczyznach: metodycznej, dydaktycznej i teoretycznej. Nadrzędnym celem powyższych było wzmocnienie podmiotowości i indywidualizacja działań skierowanych ku dzieciom w celu stworzenia im możliwości do przeżywania sztuki z perspektywy odbiorcy i twórcy. Przedstawienia efektów pracy szerszemu gronu odbiorców, ich aprobata dla tego typu interdyscyplinarnych działań, utwierdziły autorów w słuszności podejmowanego wysiłku w celu wprowadzania dzieci do świata sztuki.

Część działań zawartych w planie rozwoju zawodowego, w programie autorskim, innowacjach, ze względu na specyfikę grup oraz możliwości lokalowe czy finansowe, uległa modyfikacji. Ważnym elementem była współpraca z instytucjami kultury, których siedziby znajdują się w okolicy przedszkola. Na podstawie ewaluacji można stwierdzić, że edukacja rodziców okazała się skuteczna. Rodziny wracały do odwiedzonych miejsc (BWA, Szkoła Muzyczna, Muzeum Ziemi Lubuskie, Teatr Lubuski). Na przestrzeni lat, w których stwarzane są warunki do pogłębiania kontaktu ze sztuką, można stwierdzić, że zainteresowanie kulturą muzyczną przedszkolaków jest duże. Prowadzone wywiady wykazały, że 8 dzieci (dane z 2016 r.) systematycznie uczęszcza do różnego typu szkół muzycznych, co inspiruje do kontynuowania działań w wybranym kierunku.

Bibliografia

Gawryłkiewicz M., *Babcia Klawiatura kolorowanka z płytą CD*, Bydgoszcz 1998.

Kataryńczuk-Mania L., *Wstęp* [w:] *Metody i formy terapii sztuką*, red. L. Kataryńczuk-Mania, Zielona Góra 2005.

Kmetko M., *Koncepcja Pracy Miejskiego Przedszkola nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze 2013 2018*, dokument wewnętrzny

Kuligowska E., *Zdolności muzyczne dzieci badania pilotażowe* [w:] *Edukacja artystyczna - nowe wyzwania*, L. Kataryńczuk-Mania, Zielona Góra-Skarbona 2016

Skibińska J., *Mysł Lwa S. Wygotskiego we współczesnej edukacji małego dziecka* [w:] *Edukacja jutra. Od Tradycji do nowoczesności. Aksjologia w edukacji jutra*, red. K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz, Sosnowiec 2014.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz.U. z 2002 nr 56 poz. 506).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 kwietnia 2017 roku.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. z 2009 r. nr 89, poz. 730).

www.kulturatedy.pl

www.youtube.com/watch?v=XNQZkpr3vsA&t=668s

www.desa.pl/pl/authors/1740/stefan-hanckowiak

Streszczenie

W artykule przedstawiono sposoby wprowadzania dzieci do odbioru kultury. Autorki zaprezentowały innowacje pedagogiczne: Hej, w dzień narodzenia!, Mały detektyw architektury, program autorski: W stronę Jazzu oraz projekt edukacyjny: Ferie z babcią Klawiaturą, które są przykładami rozszerzenia treści zawartych w podstawie programowej oraz koncepcji pracy przedszkola. W artykule opisano działania, które zostały zrealizowane w Miejskim Przedszkolu nr 3 im. Misia Uszatka w Zielonej Górze w latach 2015-2017. Wyniki przeprowadzonej ewaluacji potwierdziły ich celowość i sens.

Słowa kluczowe: kultura w przedszkolu, program autorski, innowacja pedagogiczna, projekt edukacyjny, zajęcia muzyczne

Abstract

The article presents the methods of introducing children to the reception of culture. The authors have discussed pedagogical innovations: Hej, w dzień narodzenia!, Mały detektyw architektury and original authors project: W stronę Jazzu and educational project: Ferie z babcią Klawiaturą which constitute examples of extending content included in the core curriculum and concept of pre-school work. The article describes activities carried out in Miejskie Przedszkole nr 3 im. Misia Uszatka in Zielona Góra between 2015 and 2017. Results of the evaluation confirmed their purpose and meaningfulness.

Key words: pre-school culture, original project, pedagogical innovation, educational project, music classes